

อายุความ

มาตรา 448 สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูล
ละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่
ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้องใช้ค่า
สินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

วรรคสอง แต่ถ้าเรียกรั้งค่าเสียหายในมูลอันเป็น
ความผิดมีโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา และมีกำหนด
อายุความทางอาญายาวกว่าที่กล่าวมานั้นไซ้ ท่านให้อา
อายุความที่ยาวกว่านั้นมาบังคับ

***อายุความตามมาตรา 448 ใช้บังคับแก่การละเมิด
อันเกิดจากการกระทำของตนเอง และอันเกิดจากการ
กระทำของบุคคลอื่น รวมทั้งความรับผิดในความ
เสียหายอันเกิดจากทรัพย์ตามมาตรา 420-437

ตอนที่ ๑
อายุความการ
คืนทรัพย์สินที่
ต้องเสียไป

ค่าเสียหายที่ไม่ใช่มูลละเมิด

ค่าเสียหายในมูลละเมิดตามมาตรา ๔๓๘
ตกอยู่ในบังคับอายุความตามมาตรา ๔๔๘
แต่สำหรับค่าเสียหายที่มีสาเหตุจากมูล
ละเมิดไม่ตกอยู่ในอายุความตามมาตรา
๔๔๘

ตอนที่ ๒
อายุความการใช้
ราคาทรัพย์สิน

การใช้ราคาทรัพย์สิน

เป็นกรณีที่สืบเนื่องจากเอาทรัพย์สินเขาไปโดย
ละเมิด อันมีลักษณะแย่งการครอบครองดังกล่าว
ข้างต้น แล้วไม่อาจคืนทรัพย์สินนั้น หรือทรัพย์สิน
นั้นสูญหายหรือถูกทำลายลงโดยอุบัติเหตุ ตาม
มาตรา ๔๓๕ ผู้กระทำละเมิดจึงต้องใช้ราคาแทน
ใช้อายุความใด

ตัวอย่างฎีกา

ฎ.๑๒๕๑/๒๕๐๔

"กรณีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยสคบกันหรือถอนเอาเครื่องยนต์และอุปกรณ์ในการหีบอ้อยของโจทก์ไป ขอให้จำเลยสงคืน ถ้าคืนไม่ได้ก็ให้ใช้ราคานั้น ไม่ใช่การเรียกร้องเอาค่าเสียหายตามมาตรา ๔๔๘ จึงไม่ถึงอายุความตามมาตรา ๔๔๘ แม้โจทก์ฟ้องเกิน ๑ ปี ก็ไม่ขาดอายุความ"

ฎ.๑๓๖๐/๒๕๔๘

"โจทก์เป็นเจ้าของดิน เมื่อจำเลยขุดเอาดินไปโดยไม่มีสิทธิ โจทก์ยอมฟ้องบังคับให้จำเลยนำดินที่ขุดไปนั้นคืนมาหรือขอให้จำเลยใช้ราคาได้ เมื่อโจทก์ฟ้องว่าจำเลยขุดดินของโจทก์ไปขายให้แก่บุคคลอื่นแล้ว โจทก์จึงขอที่จะฟ้องขอให้บังคับจำเลยใช้ราคาดินดังกล่าวแก่โจทก์ได้ เป็นการใช้สิทธิติดตามเอาทรัพย์สินคืนตาม มาตรา ๑๓๓๖ มิใช่ฟ้องเรียกค่าเสียหายอันเกิดแก่มูลละเมิด จึงไม่อยู่ในบังคับมาตรา ๔๔๘"

ตอนที่ ๓ อายุความการ ใช้ค่าเสียหาย

ค่าเสียหายที่ไม่ใช่มูลละเมิด

ค่าเสียหายในมูลละเมิดตามมาตรา ๔๓๘
ตกอยู่ในบังคับอายุความตามมาตรา ๔๔๘
แต่สำหรับค่าเสียหายที่มีไซ่เกิดจากมูล
ละเมิดไม่ตกอยู่ในอายุความตามมาตรา
๔๔๘

ตัวอย่างค่าเสียหายที่ไม่ใช่มูลละเมิด

๑. การใช้สิทธิไล่เบียดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๒๖, ๔๒๗, ๔๓๑, ๔๓๓, ๔๓๔, หรือ ๗๖ เช่น นายจ้างต้องรับผิดชอบในผลละเมิดของลูกจ้างได้กระทำใน
ทางการที่จ้าง

๒. กรณีที่บุคคลหลายคนทำละเมิดไม่ว่าจะร่วมกันทำละเมิดตามมาตรา ๔๓๒ หรือต่างทำละเมิดแล้วศาลให้ร่วมรับผิดชอบ เมื่อคนหนึ่งใช้ค่าเสียหายแล้วมาฟ้องให้อีกคนหนึ่งแบ่งความรับผิดชอบที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙๖ ละ ๔๓๒ เป็นเรื่องใช้สิทธิไต่เบียดในระหว่างลูกหนี้ร่วมด้วยกันเพราะฉะนั้นจึงมีอายุความ ๑๐ ปี ไม่ใช่อายุความตามมาตรา ๔๔๘

ตัวอย่างค่าเสียหายที่ไม่ใช่มูลละเมิด (ต่อ)

๓. การขอให้ศาลเรียกผู้รับประกันภัยค่าจุนมาร่วมรับผิดชอบกับผู้ทำละเมิดอยู่ในอายุความ

๒ ปี ตามมาตรา ๘๘๒ วรรคหนึ่ง

๔. การฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานผิดสัญญา แม้ว่าการกระทำนั้นจะเป็นละเมิดด้วย ก็ต้องใช้อายุความตามสัญญาที่ยาวกว่า

๕. การฟ้องให้รับผิดชอบตามสัญญาซึ่งแปลงหนี้ละเมิดระดับทำละเมิดแล้วไปทำสัญญาประนีประนอมยอมความทำให้หนี้ละเมิดระดับแปลงหนี้ใหม่เป็นหนี้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

๑.
ค่าเสียหาย
จากละเมิดซึ่ง
ไม่เป็น
ความผิด
อาญา

เป็นอายุความทั่วไปในเรื่องละเมิดตาม
มาตรา ๔๔๘ คือต้องฟ้องภายในอายุ
ความ ๑ ปี

อายุความ ๑ ปี

มาตรา ๔๔๘ วรรคหนึ่ง กำหนดอายุความ ๑ ปี นั้นต้องนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน คือ รู้ตัวตัวผู้ต้องรับผิดชอบ ถ้ารู้ถึงการกระทำละเมิดแต่ยังไม่รู้ตัวผู้ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่รู้เริ่มนับอายุความ

แม้ “รู้” ก่อนแต่ละเมิด
ไม่เกิดไม่เริ่มนับ

ที่ารู้ถึงการกระทำละเมิดนั้นมูลละเมิดจะต้องเกิดขึ้นจริง แม้ผู้เสียหายรู้มาก่อนว่าจะมีผู้กระทำแต่มูลละเมิดยังไม่เกิด ก็เริ่มนับอายุความ

**ไม่รู้จำนวน
ค่าเสียหายก็ต้องนับ**

สำหรับจำนวนค่าเสียหายจะมีเพียงใด
ผู้ทำละเมิดแต่ละคนต้องรับผิดชอบ
ไม่เป็นเหตุที่จะไม่เริ่มนับอายุความ

ต้องเริ่มนับวันรุ่งขึ้น

การนับอายุความก็เป็นไปตามหลักเรื่อง
การนับระยะเวลา คือ มีให้เริ่มนับวัน
แรกรวมเข้าไปด้วย ต้องเริ่มนับ
วันรุ่งขึ้นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา
๑๙๓/๓

ละเมิดต่อเนื่องส่วนที่
เกิน ๑ ปี ขาดอายุ
ความ

ถ้าเป็นการละเมิดต่อเนื่อง ระยะเวลาที่
เกิดก่อนส่วนที่เกินหนึ่งปีก็ขาดอายุ
ความ ส่วนที่ยังไม่เกินหนึ่งปีก็ไม่ขาด
อายุความ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ละเมิด
ต่อเนื่องไปกี่ปีก็ตาม ปีสุดท้ายไม่ขาด
อายุความ

การ “รู้” ตกถึงผู้สืบ
สิทธิ

การรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึงต้อง
ใช้ค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายตกถึง
ผู้สืบสิทธิ ผู้ใช้สิทธิ หรือผู้รับช่วงสิทธิ
ของผู้เสียหายด้วย จะต้องฟ้องภายใน
กำหนดระยะเวลาเดียวกับผู้เสียหาย
มิฉะนั้น จะขาดอายุความ

แก้ฟ้องเกิน ๑ ปี ไม่ ขาดอายุความ

เมื่อฟ้องภายในกำหนดอายุความแล้ว อายุความสะดุดหยุดลงอยู่ แม้โจทก์จะขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง โดยเพิ่มเติมจำนวนค่าเสียหายในภายหลังเมื่อเกินหนึ่งปีแล้ว ค่าเสียหายที่ขอเพิ่มก็ไม่ขาดอายุความ

การร้องขอตัดทรัพย์ อายุความไม่หยุด

แต่การร้องขอตัดทรัพย์ในคดีหนึ่งไม่เป็นเหตุให้อายุความการฟ้องเรียกค่าเสียหายในมูลละเมิดสะดุดหยุดลง เพราะเป็นคนละคดีกัน

ละเมิดเกินสิบบปีขาด อายุความ

หากผู้เสียหายไม่รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัว
ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนจนพ้น
สิบบปีแต่วันทำละเมิด คดีขาดอายุความ
แม้ฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่รู้ถึงการ
ละเมิดและรู้ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหม
ทดแทน หรือแม้แต่ผู้เสียหายเพิ่ง
จ่ายเงินเพราะความเสียหายนั้น แต่เมื่อ
พ้นสิบบปีนับแต่วันทำละเมิด ย่อมขาด
อายุความ

นิติโทษกรรม

หมวดที่ ๓ ส่วนที่ ๑ นิติโทษกรรม

นิรโทษกรรม

หมายถึง การกระทำที่เป็นละเมิดแต่กฎหมายบัญญัติยกเว้นให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบ คือไม่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายหรือชดใช้น้อยกว่าความเสียหาย

***การจะเกิดนิรโทษกรรมได้นั้นต้องเกิดการกระทำละเมิดขึ้นก่อน

นิรโทษกรรม เป็นเรื่องของการกระทำโดยป้องกันการกระทำด้วยความจำเป็นและการกระทำตามคำสั่ง

แบ่งเป็น 5 กรณี

๑. การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา 449

บุคคลใดเมื่อกระทำการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ก็ดีกระทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายก็ดี หากก่อให้เกิดเสียหาย แก่ผู้อื่นไซ้ร้ท่านว่าบุคคลนั้นหาต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนไม่

ผู้ต้องเสียหายอาจเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้เป็นต้นเหตุให้ ต้องป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือจากบุคคลผู้ให้คำสั่งโดย ละเมิดนั้นก็ได้

การป้องกันสิทธิของตนเองหรือผู้อื่น สิทธินั้นต้องมีอยู่จริง ถ้าไม่มีอยู่จริงก็ไม่มีเหตุที่ป้องกัน หากไปทำให้เขาเสียหายก็ต้องรับผิดชอบละเมิดโดยไม่ได้รับนิรโทษกรรม

๒. การกระทำตามคำสั่ง

คำสั่งดังกล่าวตีความได้ว่าเป็นคำสั่งของเจ้าพนักงาน จึงต้องปฏิบัติตามแม้จะไม่เห็นด้วยหรือมีข้อโต้แย้งกับคำสั่งนั้น เพราะเป็นคำสั่งทางปกครอง ถ้าไม่ปฏิบัติตามจะมีความผิดอาญาฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน กฎหมายจึงให้ได้รับนิรโทษกรรม

๓. การกระทำด้วยความจำเป็นเพื่อป้องกันการภัย

๓.๑ การทำลายทรัพย์สินเพื่อป้องกันเพื่อป้องกันภัยสาธารณะ

มาตรา ๔๕๐ วรรคหนึ่ง

"ถ้าบุคคลทำบุบสลาย หรือทำลายทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะบำบัดปิด ป้องกันอันตรายซึ่งมีมาเป็นสาธารณะโดยฉุกเฉิน ท่านว่าไม่จำเป็นต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หากความเสียหายนั้นไม่เกินสมควรแก่เหตุภัยอันตราย"

- ทรัพย์สินที่ถูกกระทำเป็นได้ทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์
- ต้องเป็นภัยอันตรายซึ่งมีมาสาธารณะ
- ความเสียหายต้องไม่เกินสมควรแก่ภัยอันตราย

๓.๒ การทำลายทรัพย์สินเพื่อป้องกันภัยเอกชน

มาตรา ๔๕๐ วรรคสอง

"ถ้าบุคคลทำบุบสลาย หรือทำลายทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะบำบัดปิดป้องกันอันตราย อันมีแก่เอกชนโดยฉุกเฉิน ผู้นั้นจะต้องใช้คืนทรัพย์สินนั้น"

- ทรัพย์สินที่ถูกกระทำเป็นได้ทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์
- ต้องเป็นภัยที่เกิดขึ้นกับเอกชน
- การใช้คืนทรัพย์สิน

๓.๓ การทำลายทรัพย์สินเพื่อป้องกันสิทธิ

มาตรา ๔๕๐ วรรคสาม

"ถ้าบุคคลทำบุบสลาย หรือทำลายทรัพย์สินหนึ่งสิ่งใด เพื่อจะป้องกันสิทธิของตนหรือ ของบุคคลภายนอกจาก ภัยอันตรายอันมีมาโดยฉุกฉิน เพราะตัวทรัพย์สินนั้นเองเป็นเหตุ บุคคลเช่นว่านี้หา ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ไม้ หากว่าความเสียหายนั้นไม่เกินสมควรแก่เหตุแต่ถ้าภัยอันตรายนั้น เกิดขึ้นเพราะความผิดของบุคคลนั้นเอง แล้ว ท่านว่าจำต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้"

-
- ทรัพย์สินที่ถูกทำลายเป็นเหตุแห่งภัย โดยทรัพย์สินที่ถูกกระทำเป็นได้ทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์
 - ป้องกันสิทธิที่มีมาโดยฉุกฉิน ไม่ใช่ภัยอันตรายที่เกิดจากการละเมิดต่อกฎหมาย
 - ทรัพย์สินที่ถูกกระทำเป็นต้นเหตุของภัยอันตราย
 - ผู้ที่จะอ้างป้องกันต้องไม่ใช่ผู้ก่อภัยเอง
 - ความเสียหายต้องไม่เกินสมควรแก่เหตุ

๔. การป้องกันสิทธิ

เป็นการป้องกันด้วยการให้ตัวเองสมมติสิทธิที่มีอยู่ ถ้าเงินซ้ำอาจเสียสิทธิได้

มาตรา ๔๕๑

"บุคคลใช้กำลังเพื่อป้องกันสิทธิของตน ถ้าตามพฤติการณ์จะขอให้ศาล หรือเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือให้ทันทางที่ไม่ได้และกั้วมิได้ทำ ในทันใด กัยมีอยู่ด้วยการที่ตนจะได้สมมติสิทธิ นั้นจะต้องประวังไปมากหรือถึงแก่สาบสูญได้ ไซ้รู้ท่านว่าบุคคลนั้นหาต้องรับผิดใช้กำลังใหม่ทดแทนไม่

การใช้กำลังดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าต้องจำกัดครั้งแต่เฉพาะที่จำเป็น เพื่อจะบำบัดปิดป้องภัยอันตรายเท่านั้น ถ้าบุคคลผู้ใดกระทำการดังกล่าวมาในวรรคต้น เพราะหลงสั่นเนื้ฐานพลาดไปว่ามีเหตุอันจำเป็นที่จะทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายไซ้รู้ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดใช้กำลังใหม่ทดแทนให้แก่ บุคคลอื่น แม้ทั้งการที่หลงพลาดไปนั้นจะมีไซ้เป็นเพราะความประมาทเลินเล่อของตน"

๕. การป้องกันสัตว์

มาตรา ๔๕๒

"ผู้ครองอสังหาริมทรัพย์ชอบที่จะจับสัตว์ของผู้อื่นอันเข้ามาทำความเสียหายในอสังหาริมทรัพย์นั้น และยึดไว้เป็นประกันค่าสินไหมทดแทน อันจะพึงต้องไซ้แก่ตนได้และ ถ้าเป็นการจำเป็นโดยพฤติการณ์แม้จะฆ่าสัตว์นั้นเสียก็ชอบที่จะทำได้ แต่ว่าผู้นั้นต้องบอกกล่าวแก่เจ้าของสัตว์โดยไม่ชักช้า ถ้าและหาตัวเจ้าของสัตว์ไม่พบ ผู้ที่จับสัตว์ไว้ต้องจัดการตามสมควรเพื่อสืบหาตัวเจ้าของ"

ข้อพิจารณาตามมาตรา ๔๕๒

๕.๑ เป็นเรื่องของสัตว์ของบุคคลอื่นมีทำความเสียหายให้แก่ผู้ครองอสังหาริมทรัพย์

๕.๒ นิรโทษกรรมตามมาตรานี้จะต้องเป็นการกระทำต่อสัตว์ที่เข้ามาทำความเสียหาย ไม่ใช่กระทำต่อคนหรือต่อทรัพย์สินอื่น

๕.๓ ทรัพย์สินที่ถูกเสียหายเป็นได้ทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์

๕.๔ อำนาจที่จะจำหรือยึดตามมาตรา 450 ต้องเป็นการยึดประกันค่าเสียหายเท่านั้น

๕.๕ เมื่อจับและยึดสัตว์ไว้เป็นประกัน หรือเมื่อฆ่าแล้วผู้ครองต้องแจ้งเจ้าของสัตว์โดยไม่ชักช้า